

[Bertel Dahlgaard.]

for at øve indflydelse på Danmarks statsretlige forhold, bør foretages, uden at den er godkendt ved beslutning af rigsdagen.“

Når vi fra det radikale venstres side har stillet dette forslag til beslutning, er det ikke for at genoptage diskussionen om Danmarks tiltræden af Atlantpagtlandenes enhedskommando. Denne beslutning er jo taget, og konsekvenserne af den vil indtræde efterhånden og sikkert give anledning til indgående drøftelser her i tinget. Forslaget her er stillet for at søge klarlagt visse spørgsmål, der står i forbindelse med den måde, hvorpå Danmarks tiltrædelse skete, og som kan få stor betydning for rigsdagen ud i fremtiden.

Det er vel erkendt af næsten alle, at Danmarks tiltræden af enhedskommandoen var udtryk for en overordentlig vigtig beslutning. Den nuværende finansminister har således udtalt, at dette spørgsmål var større end selve Atlantpagten, og en så anset jurist som professor, dr. jur. Max Sørensen har skrevet, at forslaget om at tiltræde enhedskommandoen rejser et nyt problem, som må behandles i hvert enkelt land på behørig forfatningsmæssig vis, forinden regeringens repræsentanter i Atlantrådet kan afgive deres votum herom. Den afgående udenrigsminister Gustav Rasmussen har her i tinget den 17. oktober redegjort for de retningslinier, planen om enhedskommandoen skal følge, og herunder bl. a. erkendt, at planen forudsætter forandringer i Atlantorganisationens militære struktur, således som Danmark tidligere har tiltrådt denne, og den forudsætter Tysklands deltagelse. I den samme tale erkendte udenrigsministeren, at der opstår det spørgsmål, i hvilket omfang Danmark kan påtage sig de militære forpligtelser, både overfor Atlantpagten og overfor De Forenede Nationer, under de nye forhold.

Det er sikkert ikke nødvendigt at nævne flere eksempler på, hvor vidtrækkende problemer det her drejer sig om, og hertil kommer, at den endelige tiltræden af enhedskommandoen vil medføre en indskrænkning af Danmarks suverænitet, som ikke var en følge af Atlantpagten. Det er med henblik på dette sidste, at den danske regering i den principielle tiltræden har måttet tage forbehold med hensyn til de gældende danske forfatningsretlige regler, men hermed er der ikke givet et fyldestgørende forsvar for, at regeringen gav sin principielle tilslutning til enhedskommandoen uden behandling af sagen her i rigsdagen. Ved en statsretlig bedømmelse heraf

må man spørge: Vil Danmark til sin tid stå lige så frit i spørgsmålet om sin tiltræden af den endelig konkrete plan om enhedskommandoen, når landet først har tiltrådt ordningen i princippet? Vil Danmark stå lige så frit som forinden sin principielle tilslutning? Herpå vil vist ingen med sandhed kunne svare bekræftende. Man kan også udtrykke det på den måde, at ikke et menneske tænker sig muligheden af, at Danmark til sin tid skulle kunne sige nej til den endelige ordning, når landet først har sagt ja i principiel henseende.

Men når det er tilfældet, kan der ikke herske tvivl om, at spørgsmålet om Danmarks endelige stilling er foregribet på en måde, som ikke burde ske uden dens behandling i rigsdagen, hvis man da vil holde sig til vor forfatnings ånd og mening. Tidligere ville sikkert alle partier og regeringen have anset det for utænkeligt at pådrage landet forpligtelser af denne art uden offentlig behandling og drøftelse fra denne talerstol. Heroverfor vil man formentlig ikke ty til så fattige argumenter som dette, at partier, repræsenterende et stort flertal, jo har tiltrådt beslutningen på deres lukkede partimøder. Den danske forfatning kender ikke begrebet lukkede partimøder til afgørelse af spørgsmål, der kan få betydning for Danmarks statsretlige stilling ud i fremtiden. Vor forfatnings inderste kerne er adgangen til den frie forhandling i rigsdagen om alle spørgsmål af vigtighed for vort land, og forfatningen forudsætter, at den enkelte rigsdagsmand står til ansvar overfor offentligheden i det ting, hvoraf han er medlem. Vi rører efter vor opfattelse her ved noget, som er fundamentalt i vort folkestyre, noget, som det bør være fælles for os alle at værne om, og som bør være højt hævet over alle døgnets andre politiske stridigheder.

Nu ved jeg, at den daværende regering og de partier, der fulgte den, vil hævde, at den havde gyldige grunde til at gøre brud på disse grundsætninger, dels fordi den nye rigsdag endnu ikke var samlet, dels fordi man hævder, at det ville være skadeligt at udsætte afgørelsen af Danmarks svar de få dage, indtil rigsdagen samledes. Jeg kan ikke godkende disse betragtninger og undskyldninger, og jeg tvivler om, at ret mange i befolkningen har taget dem alvorligt. Men det er altså sket, og det kan ikke gøres om.

Nu er jeg imidlertid overbevist om, at de, der har ansvaret for denne fremgangsmåde, har lagt mærke til, at den vakte uro og bekymring i vide kredse i befolk-